

Avancem cap a uns veritables pressupostos socials

Els pressupostos de la Generalitat del 2024 no haurien de ser uns pressupostos més. Els treballadors i les treballadores del país han viscut anys de moltes dificultats, primer amb la Covid i després amb una inflació desbocada, i cal que el Govern posi les bases per avançar cap a un model social i productiu que dibuixi un horitzó de benestar. A més, el fruit a aquest malestar, com s'està veient arreu d'Europa i el món, l'estan recollint una dreta extrema i una extrema dreta que creixen de la mà destruint encara més drets. L'any passat ja van aconseguir conquerir els governs valencià, balear i la majoria d'executius autonòmics i hi estan imposant la seva recepta ultraliberal. Davant d'aquest panorama, Catalunya ha de començar a dibuixar una alternativa d'esperança.

Des de la Intersindical, però, no som il·lusos i il·luses. Sabem que el país pateix una autonomia limitada, sense pràcticament competències en àmbits essencials com el laboral, que el dèficit fiscal asfixiant impedeix aplicar les polítiques i fer les inversions que la seva gent mereixeria i, a més, venim de molts anys de retallades i polítiques antisocials, des de les mateixes institucions. L'ambició que reclamem de cara als pressupostos del 2024 parteix del realisme. En un sol any i sense assolir la independència, no es podrà implementar el projecte social que anhelem. Tot i això, el mínim exigible per marcar el camí passa per dos pilars molt bàsics: 1) complir els compromisos que el Govern va adquirir en la seva investidura i a què es va comprometre a l'inici de la legislatura; i 2) abandonar la cua en matèria de despesa social a què es troba Catalunya en l'àmbit estatal.

Per això, reclamem:

◆ **Treball i món laboral** _____

— **Implementar el salari mínim català de referència:**

Els pressupostos de la Generalitat del 2020 marcaven que, abans d'acabar aquell any, el Govern hauria de "quantificar els recursos addicionals que calen per a la implementació del salari mínim de referència a Catalunya en tots els

àmbits d'actuació directa de la Generalitat”. I delimitaven que aquest estudi hauria d'incloure “l'adaptació de l'escala retributiva del conjunt dels treballadors públics de la Generalitat, l'eventual introducció de clàusules salarials en llur contractació externa i l'ajust de tarifes o mòduls en els serveis que té concertats a tercers” i que hauria d'anar acompanyat “d'una proposta de calendari perquè es pugui incorporar de manera efectiva als pressupostos de la Generalitat”¹. Aquesta quantificació, quatre anys més tard, no s'ha fet i l'executiu es va limitar a actualitzar el 2022 la proposta de salari mínim de referència en 1.320 euros² (un 60% del salari mitjà al país aquell any, com recomanen els estàndards internacionals). Tot i això, no ha previst recursos per fer-lo efectiu i, de fet, ho ha fiat a l'acord entre agents socials majoritaris, en el marc del Consell de Relacions Laborals, donant-hi dret a vet a la patronal. Cal que la Generalitat prengui la iniciativa i, malgrat que **l'objectiu de La Intersindical és fixar un veritable salari mínim interprofessional** per a tots els sectors a Catalunya i la resta dels Països Catalans, cal esbremar les competències actuals. Això requereix **actualitzar el salari mínim de referència, aplicar-lo a la funció pública i exigir-lo com a clàusula obligatòria, que totes les empreses que optin a gestionar serveis o a rebre contractes del Govern** no tinguin cap treballador o treballadora per sota d'aquest sou.

— **Augmentar en 20 professionals anualment la plantilla d'Inspecció de Treball:**

Una de les escasses competències laborals traspassades a la Generalitat és la gestió de la Inspecció de Treball, una eina essencial per perseguir vulneracions de drets dels treballadors i les treballadores. Aquest organisme, però, pateix una flagrant insuficiència de personal. L'Organització Internacional de Treball recomana que hi hagi un inspector o inspectora de treball per cada 10.000 persones treballadores, cosa que implicaria que, en un país com Catalunya, amb 3,5 milions de persones assalariades, **la plantilla d'Inspecció de Treball hauria de disposar de 350 professionals. La realitat, però, és que només en té la meitat, al voltant de 175 inspectors/es i subinspectors/es.** Cal augmentar la plantilla d'Inspecció de Treball en 20 professionals més anualment, començant ja per aquest 2024, per duplicar la plantilla en menys de deu anys i complir les indicacions internacionals.

- Facilitar la reconversió cap a l'economia social i solidària: El pla de govern vigent de l'executiu català contempla la creació de “línies d'assessorament per als treballadors i treballadores per a la continuïtat de l'empresa, bé sigui amb la

¹ Disposició addicional 26 de la llei 4/2020, del 29 d'abril, de pressupostos de la Generalitat de Catalunya per al 2020

² Actualització de la quantificació del salari mínim de referència català i la seva incidència potencial: https://economia.gencat.cat/web/.content/70_economia_catalana/arxius/articles-economia/actualitzacio-quantificacio-smrc.pdf

recerca de nous inversors o inversores, el suport públic o la continuïtat empresarial a través de cooperatives” (punt 2.4.2) i la “creació d’un programa de suport a la continuïtat i transformació industrial cap al cooperativisme” (punt 3.2.5). És imprescindible una transformació del model productiu cap a fórmules més cooperatives i, davant l’amenaça constant de tancament i deslocalització d’empreses viables que busquen multiplicar beneficis —sobretot del sector industrial—, la Generalitat ha de complir el compromís d’impulsar un **programa d’assessorament i suport financer per a la reconversió cap a fórmules d’economia social i solidària, amb cogestió de les plantilles.**

— **Augmentar i complir amb les subvencions a entitats del tercer sector relacionades amb l’atenció directe a les víctimes de violència masclista.**

Actualment les entitats del tercer sector que treballen atenen aquestes problemàtiques pengent d’ens públics que perpetuen unes condicions laborals poc dignes i **precaritzadores** per les treballadores. Altres entitats que són privades subsisteixen amb subvencions minses que impedeixen el bon desenvolupament d’aquest servei. Reclamem doncs que els pressupostos dotin de més ajudes per aquestes entitats i alhora que es millorin les condicions de treball de les persones que depenen directament d’ens públics.

— **Procés participatiu per un Estatut del treball català:**

El pla de govern també compromet a “treballar per una proposta per l’Estatut del treball català per avançar cap a un canvi profund i radical de l’actual marc jurídic laboral”. Tot i això, l’executiu català considera, en el seu seguiment d’aquest pla³, que aquesta mesura ja s’ha acomplert amb la reforma laboral del govern espanyol del 2022, atès que resol algunes de les deficiències de la legislació anterior. Des de la Intersindical, però, considerem que de cap manera es pot considerar com a Estatut del treball català un reial decret llei aprovat des de Madrid que dista molt de suposar un “canvi profund i radical” del model laboral, que no recupera ni tan sols les anteriors competències de la Generalitat en la matèria i que, per tot això, fins i tot va rebre el vot contrari d’ERC, únic partit integrant del Govern català. Per contra, dibuixar una proposta pròpia de relacions laborals que suposi un trencament amb la rebaixa constant i pèrdua contínua de drets que s’ha patit les últimes dècades a l’Estat⁴ és un projecte potent que tornaria a situar la sobirania nacional com un horitzó per a la conquesta de benestar per al gruix de treballadores i treballadors del país. Per fer-ho, però, **cal ambició, recursos i obrir el procés deliberatiu a la ciutadania**, agafant com un model viable l’Assemblea Ciutadana pel Clima, però en el camp laboral.

³ <http://tinyurl.com/4x56nf9j>

⁴ Dades contra la desinformació: Acomiadament, atur, sinistralitat, renda i salaris (Intersindical): <https://www.intersindical-csc.cat/2023/07/25/dades-contra-la-desinformacio-acomiadament-atur-sinistralitat-renda-i-salaris/>

Tot i això, per contribuir a avaluar opcions de transformació, s'hauria de treballar des d'ara mateix en una **prova pilot catalana per a la setmana laboral de quatre dies**, en línia amb iniciatives similars ja endegades en el marc d'una proposta que cada cop guanya més adeptes. Reclamem que els pressupostos prevegin partides per endegar aquestes polítiques.

— **Condicionar les ajudes empresarials a les condicions laborals:**

La Generalitat gestiona una gran quantitat de recursos que han de servir no només per generar llocs de treball, sinó també per millorar-ne la qualitat. Més enllà de la mateixa plantilla i la contractació pública —que s'hauria de condicionar a l'assumpció del salari mínim català de referència—, el Govern també disposa de partides de 700 milions d'euros en foment de l'activitat econòmica i d'un pressupost de 451 milions per a l'Institut Català de Finances per a avals i préstecs amb el mateix objectiu⁵. Centenars milions d'euros d'ajudes a les empreses que no només han de servir per a la seva supervivència, sinó que han de respondre a uns objectius de transformació cap a un nou model productiu i amb llocs de treball de qualitat. Aquests recursos públics no poden recaure en corporacions que no respecten els drets laborals, amb sous precaris, escales salarials excessives, desigualtats de gènere o incomplint normatives bàsiques —com el registre horari—, o que són depredadores del territori. Cal que la Generalitat **vinculi el gruix d'ajudes empresarials a unes condicions laborals dignes —començant per les grans corporacions— i a un model econòmic sostenible**, així com **aturi qualsevol mena de suport directe o indirecte a projectes que xoquen contra aquests principis, com el Hard Rock**.

◆ **Polítiques socials i fiscalitat**

— **Augmentar en 1.900 milions el pressupost de Salut i en 900 milions el d'Educació:**

Catalunya es troba ara a la cua de l'Estat en despesa sanitària i educativa, només per davant de la Comunitat de Madrid. La Generalitat tenia un pressupost de 1.535 euros per habitant en salut, el 2023, mentre que la resta de territoris de règim comú —excloent, per tant, el País Basc i Navarra— en preveuen 1.783 euros per al 2014. La partida catalana en educació, al seu torn, és prop de 600 euros per alumne inferior que a la resta de l'Estat [totes les dades, a l'annex]. Tenint en compte els pressupostos ja presentats per al 2024, els de la Generalitat haurien d'incrementar la despesa un 16% en sanitat (+1.900 milions d'euros) i un 11% en educació (+900 milions d'euros), només per situar-se al mateix nivell que la mitjana estatal —excloent territoris forals—. I això, a banda dels 800 milions anunciats d'un fons extraordinari de salut per fer front a la despesa desplaçada d'anteriors exercicis. Això suposaria un primer pas per

⁵ En tots dos casos, dades del pressupost del 2023, les quals previsiblement creixeran aquest 2024.

sortir de la cua en el marc dels territoris de l'Estat, un objectiu raonable i de mínims a curt termini i que permetria fer front a alguns reptes socials urgents, tot i que encara quedaria molt lluny de l'horitzó necessari. El cost de la vida a Catalunya és un 7,6% superior a la mitjana estatal, així que una mateixa partida arreu no pot servir per garantir el mateix servei i les remuneracions adequades als i les professionals públics. Així mateix, **per assolir una despesa en sanitat similar a la mitjana de la zona euro, en relació amb el percentatge del PIB, caldria que s'incrementés a Catalunya en uns 4.500 milions, mentre que, pel que fa a educació, l'augment hauria de ser de prop de 2.000 milions**⁶. Uns objectius inviablés amb l'actual marc polític i dèficit fiscal, tot i que, de cara a futurs exercicis, la despesa mitjana de l'Estat ha de deixar de ser la referència.

— **Una partida de 1.400 milions en habitatge:**

Un dels compromisos d'investidura del president de la Generalitat implicava destinar 1.000 milions anuals a polítiques d'habitatge. Tot i això, el 2022 — primer exercici complet— només va gastar-hi 770 milions i el 2023 hi tenia previstos 436 milions —amb dades de novembre—. Per tant, dels 2.000 milions que caldria haver disposat, en aquests dos exercicis, només s'hauria arribat a poc més de 1.200 milions. Reclamem al president i al seu Govern que siguin fidels a les polítiques que van prometre en un àmbit tan rellevant per a milers de catalanes i catalans i que suposa una problemàtica per a l'emancipació de bona part del jovent. **Els 4.000 milions pressupostats durant la legislatura s'han d'acomplir.** Per fer-ho, per tant, els comptes del 2024 i del 2025 han de destinar cadascun una partida de 1.400 milions en habitatge, duplicant o triplicant les xifres dels dos anys precedents.

— **Recuperar el pla pilot per a la renda bàsica universal:**

Un dels objectius socialment més rellevants del Govern era el pla pilot per a la renda universal, però l'oposició en va tombar la partida de 40 milions reservada per al 2023. Malgrat que l'equip promotor hagi seguit treballant-hi, és imprescindible recuperar aquesta dotació econòmica per impulsar aquest assaig tal com estava planificat, amb recursos percebuts per 5.000 persones aleatòries, per així disposar d'**un dels majors estudis empírics del món sobre els efectes d'aquesta transferència incondicionada.** Altres proves han apuntat que la renda bàsica universal no redueix la voluntat de treballar dels seus perceptors i, en canvi, en millora la salut física i mental. Per això, qualsevol acord pels pressupostos ha de recuperar aquests 40 milions per al pla pilot per a la renda bàsica universal.

⁶ Aquests càlculs s'han fet tenint en compte la despesa de totes les institucions públiques en sanitat i educació a Catalunya, no només la Generalitat, tot i que és el Govern català qui n'aporta la major part.

— Preveure una inversió plurianual per a la reinternalització de polítiques socials:

Catalunya és un dels territoris de l'Estat on la privatització dels serveis essencials està més accentuada, encara que després el finançament d'aquests sigui públic, a través de concerts o fórmules similars. És el tercer amb menys alumnes (no universitaris) en centres públics —per darrere de País Basc i Madrid⁷—, el segon amb més privatització de la sanitat —només per darrere de Madrid⁸— i el quart amb un major percentatge de places de gent gran en residències privades —només per darrere de Cantàbria, País Valencià i Múrcia⁹—, per posar-ne només alguns exemples. Cal revertir aquesta situació, per evitar que empreses privades segueixin fent negoci amb drets essencials de la ciutadania, atès que la seva gestió no és més eficient, sinó que se sustenta en la precarietat de les treballadores i treballadors. La desinversió històrica de la Generalitat permet aquest drenatge de recursos públics cap a comptes de resultats privats. Per posar-hi fi, cal fixar un horitzó d'internalitzar de serveis públics que, per a la despesa inicial que suposa, requerirà planificació plurianual, per construir les llars d'infants, escoles, instituts, hospitals, residències i altres infraestructures, adquirir-ne de ja existents o recuperar la gestió en el cas d'aquells serveis gestionats per empreses privades en espais de titularitat pública. **La internalització del 112 ha de ser el primer pas, però cal més ambició i objectius i partides concretes** des dels pròxims pressupostos.

— Una política fiscal més progressiva i sobre les rendes altes:

La Generalitat ha anunciat una rebaixa del primer tram de l'IRPF, del 10,5% al 9,5%, el percentatge que fixen la majoria de territoris de l'Estat. Això ha de permetre a les rendes baixes deixar d'abonar la tributació més elevada fins ara en aquest tribut, cosa que suposava un clar greuge. Ara bé, aquesta rebaixa per la franja baixa s'ha de compensar per la franja alta, per evitar una reducció global dels ingressos fiscals de la Generalitat i per accentuar la progressivitat del sistema. Malgrat la propaganda de la dreta, els ingressos al voltant dels 60.000 euros tributen, a Catalunya, per sota de tota la resta de territoris de l'Estat excepte Madrid i les Illes Balears (on el tipus és inferior) i Astúries i Castella i Lleó (on és igual). El tipus per a les retribucions de 120.000 euros, en aquella franja, també són més elevats a molts altres territoris, com el País Valencià, Astúries, Cantàbria, La Rioja, Aragó, les Illes Canàries o Extremadura¹⁰.

⁷ Informe de dades i xifres del Ministeri d'Educació i Formació Professional (2023-2023): <https://www.educacionyfp.gob.es/dam/jcr:27162db1-c2b3-4f9c-a8fa-a17731a561f8/datos-y-cifras-2023-2024-espanol.pdf>

⁸ “La privatización sanitaria de las CCAA 2023” (Federació d'Associacions per a la Defensa de la Sanitat Pública): https://fadsp.es/wp-content/uploads/2023/05/PrivatCCAA23-1_.pdf

⁹ “Estadísticas sobre residencias. Distribución de centros y plazas residenciales por provincia. Datos de septiembre de 2022” (Envejecimiento en Red): <https://envejecimientoenred.csic.es/estadisticas-sobre-residencias-distribucion-de-centros-y-plazas-residenciales-por-provincia-datos-de-septiembre-de-2022/>

¹⁰ Dades del 2023 de l'informe sobre tributació autonòmica, del Ministeri d'Hisenda: <https://www.hacienda.gob.es/es-ES/Areas%20Tematicas/Financiacion%20Autonomica/Paginas/Tributacion-Autonomica-2023.aspx>

Igualment, també hi ha marge per incrementar l'impost sobre el patrimoni, que només abonen les rendes més altes, ja que el tipus marginal és més alt al País Valencià, les Illes Balears, Astúries, Cantàbria, Múrcia o Extremadura. Per garantir el manteniment dels ingressos i incrementar la progressivitat del sistema fiscal, per tant, reclamem compensar la reducció d'impostos a les rendes baixes amb **increments de l'IRPF a les rendes altes i a l'impost de patrimoni**.

Annex

— Despeses de cada govern en sanitat

Sanitat	Per habitant (€)	Total (milions €)
Astúries	2.347,3	2.333,5
Extremadura	2199,2	2.282,1
Castella i Lleó *	2.146,8	4.985,5
Aragó	2.145,5	2.762,3
Cantàbria	1.978,2	1.144,2
Galícia	1.935,7	5.165,2
Illes Canàries	1.935,6	4.350,3
La Rioja	1.920,9	600,1
Illes Balears	1.901,3	2.325,7
Castella - La Manxa	1.900,3	3.853,7
Total sense Catalunya	1.783,0	65.005,2
Total	1.740,2	76.657,6
País Valencià	1.674,5	8.470,9
Andalusia	1.662,8	14.077,2
Múrcia	1.639,7	2.494,5
Catalunya *	1.534,8	11.652,4
Madrid	1.513,5	10.160,0

— Despesa de cada govern en educació (incloent-hi universitaris)

Educació	Per habitant (€)	Total (milions €)
Extremadura	7.076,5	1.370,7
Astúries	6.556,8	1.042,3
Cantàbria	6.363,0	707,5
Illes Balears	6.232,2	1.322,5
Castella i Lleó *	6.192,2	2.663,3
País Valencià	6.125,9	6.547,2
Illes Canàries	6.111,2	2.373,1
Galícia	6.040,6	2.850,9
Aragó	5.860,4	1.523,3
Castella - La Manxa	5.691,1	2.264,6
Múrcia	5.493,4	1.963,9
Total sense Catalunya	5.398,7	41.158,9
Total	5.293,5	49.398,1
Andalusia	5.278,9	9.867,3
Catalunya *	4.823,9	8.239,2
Madrid	3.937,6	6.259,1
La Rioja	3.522,7	403,2

— Despesa de cada govern en educació (sense incloure-hi universitaris)

Educació	Per habitant (€)	Total (milions €)
Extremadura	8.002,6	1.370,7
Castella i Lleó*	7.857,0	2.663,3
Astúries	7.746,5	1.042,3
Cantàbria	7.559,8	707,5
País Valencià	7.411,4	6.547,2
La Rioja	7.120,5	403,2
Galícia	7.111,8	2.850,9
Illes Canàries	7.012,6	2.373,1
Aragó	6.910,8	1.523,3
Illes Balears	6.821,3	1.322,5
Múrcia	6.526,9	1.963,9
Total sense Catalunya	6.504,2	41.158,9
Total	6.393,1	49.398,1
Castella-la Manxa	6.250,9	2264,6
Andalusia	6.149,0	9.867,3
Catalunya *	5.890,2	8.239,2
Madrid	5.096,3	6.259,1

Nota 1: Les dades s'han extret de l'anàlisi conjunta dels projectes de pressupostos autonòmics que publica el Ministeri d'Hisenda. Com que el govern de Castella i Lleó no n'ha presentat encara cap, se li ha atribuït un augment en sanitat i educació respecte del 2023 com el de la mitjana de la resta de territoris de l'Estat.

Nota 2: Pel que fa a educació, les dades de despesa inclouen totes les partides de tots els nivells educatius. Tot i això, es mostren tant en relació amb els alumnes no universitaris com excloent els universitaris perquè aquesta segona taula podria resultar esbiaixada, atès que el pes de les universitats privades i de la mobilitat estudiantil interterritorial és molt superior en el nivell universitari que en el cas de les escoles i instituts. A l'hora d'establir la despesa reivindicada, per salvar aquesta qüestió, s'ha tingut en compte un punt intermedi entre la despesa per alumnes totals i la dels no universitaris.

Centre d'Estudis de La Intersindical
Gener de 2024